

Банки та АПК України : співпраця триває !

Н. Маслак, канд. екон. наук. доцент кафедри економіки, О. Маслак, канд. екон. наук. доцент кафедри логістики та виробничого менеджменту, Сумський національний аграрний університет

Останніми роками триває тенденція до впливу ролі аграрного сектору на розвиток економіки. Так, 2016-го АПК забезпечив понад 40% всього експорту держави; досягнуто найвищих показників врожайності в історії держави: врожай зернових у 2016 році – понад 64 млн т при врожайності 44 ц/га. У 2015/2016 маркетинговому році досягнуто рекордного експорту зернових – понад 39 млн т. Проте не вирішеними залишаються питання фінансово-кредитного забезпечення підприємств галузі. Так, на проведення комплексу осінньо-польових робіт фактичні витрати коштів с/г підприємств становили 40,7 млрд грн (45,4% від планової потреби), в тому числі: за рахунок власних коштів - 37,1 млрд грн (46% від планової потреби) та за рахунок кредитних коштів - 3,7 млрд грн (41% від планової потреби). Яке ж місце займають банки у вирішенні цієї проблеми? Які послуги пропонують банки України аграріям та які перспективи розвитку цих послуг?

Структура банківського сектору

Протягом 2016 року та січня 2017 року з фінансового ринку України було виведено 20 банків, акціонери ще 4 банків прийняли рішення про самоліквідацію установ. Відтак, за даними Національного банку України (НБУ) за станом на 01.02.2017 р. в Україні діяло 93 банків проти 117 на 01.01.2016 року (рис. 1).

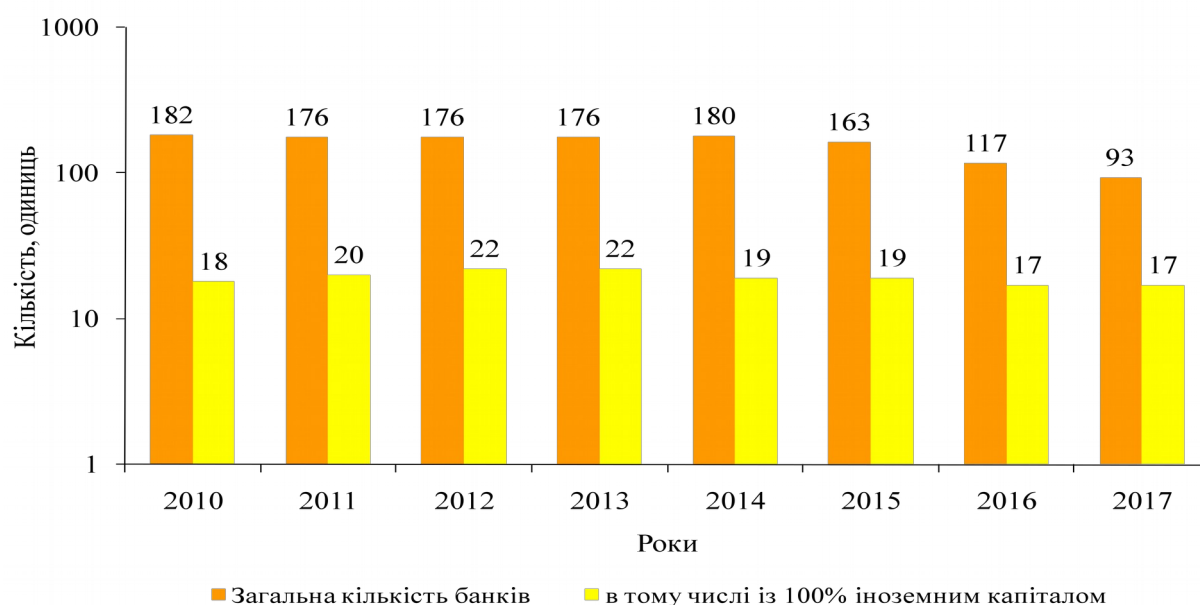

Рис. 1. Динаміка кількості банків в Україні (за станом на 1 січня та *на 1 лютого 2017)
Джерело: НБУ <https://bank.gov.ua/>, 2017 рік

При цьому, для представлення результатів діяльності банківської системи України НБУ передбачені такі групи банків:

- **з державною часткою:** банки, в яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку - 6.
- **іноземних банківських груп:** банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам - 25.
- **з приватним капіталом:** банки, в яких серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що прямо та/або опосередковано володіють не менше ніж 50% статутного капіталу банку - 63. За цією групою виділені 2 **додаткові** групи: Група І

(частка активів - більше 0,5 % активів банківської системи) та Група II (частка активів - менше 0,5 % активів банківської системи).

Минулий рік став поворотним для банківського сектору України. Як зазначають в НБУ «практично завершено очищення банків», у грудні ПАТ КБ «ПриватБанк» перейшов у власність держави, що суттєво змінило структуру банківського сектору: частка державних банків у чистих активах збільшилася до 51.3% (з 28.1% на початку 2016 року), за депозитами населення – майже утричі, до 59.5%. [Огляд банківського сектору. – Випуск 2 . Лютий 2017. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>]

За результатами діяльності в 2016 році до 20-ки найбільших банків України (за розміром активів) увійшли:

- банки з державною часткою: ПАТ КБ «ПриватБанк», ВАТ «Державний ощадний банк України», ВАТ «Український експортно-імпорتنний банк України», ПАТ АБ «УкрГазБанк»,

- банки іноземних банківських груп: АТ «Райффайзен Банк Аваль» (Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ (Австрія)), ПАТ «Дочірній Банк Сбербанку Росії» (Росія), АТ «УкрСиббанк» (фінансова група BNP Paribas (Франція) та Європейський банк реконструкції та розвитку), ПАТ «Укрсоцбанк» («UniCredit Bank»; Група ЮніКредит (Італія)), ПАТ «Альфа-Банк» (ABN Ukraine Limited (Кіпр)), ПАТ «Промінвестбанк» (Державна корпорація «Банк розвитку і зовнішньоекономічної діяльності (Зовнішекономбанк)» (Росія)), ПАТ «Креді Агріколь Банк» (Група «Credit Agricole S.A.»(Франція)), ПАТ «ОТП Банк» (OTP Bank Plc (Угорщина)), ПАТ «ВТБ Банк» (Росія).

- банки з приватним капіталом: ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк» (ТОВ «СКМ Фінанс»), Акціонерний банк «Південний».

Виділені банки цієї групи мають пропозиції щодо обслуговування підприємств АПК, в тому числі кредитного характеру. Крім них, фінансуванням підприємств АПК в Україні займаються АТ «ПроКредит Банк» (Франкфурт-на-Майні, Німеччина), ПАТ «Банк Кредит Дніпро» (Науково-виробничо-інвестиційна група «Інтерпайп»), ПАТ «Агропросперіс Банк», ПАТ КБ «Правекс-Банк», АКБ «ІндустріалБанк». При цьому більшість це банки, які мають спеціальні програми співпраці з підприємствами АПК.

Причин обмеженості операцій по фінансуванню підприємств АПК декілька: з одного боку, значні ризики операцій, мінімізація яких впливає на вартість кредитних операцій, з іншого – вимоги НБУ, щодо формування резервів під кредитні операції, які для сільськогосподарських підприємств не на користь останнім. Крім того, за результатами діяльності в 2016 році збиток банківського сектору сягнув рекордного значення та становив 158,96 млрд грн (з них 135,93 млрд грн. – збитки ПАТ КБ «ПриватБанк» (рис. 2а)).

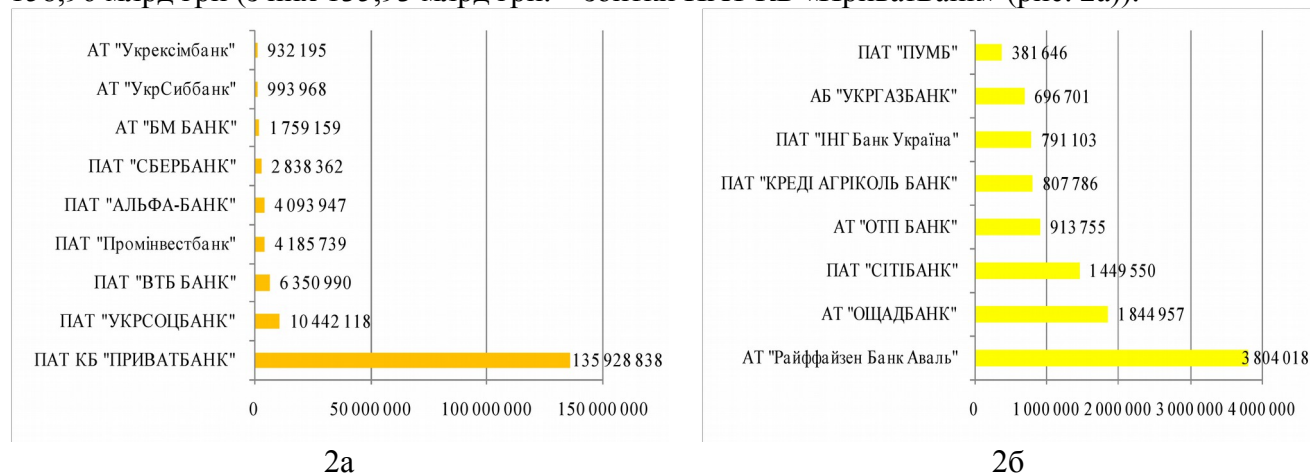

Рис. 2. Рейтинг банків України за 2016 рік (2а – за сукупними збитками, 2б – за сукупним прибутком), тис грн

Джерело: НБУ <https://bank.gov.ua/>, 2017 рік

Банківські послуги підприємствам АПК

Підтримуючи підхід кейнсіанців, які вважали, що попит породжує відповідну пропозицію, зазначимо, що в агропромисловому комплексі України станом на 1 листопада 2016 року **був** зареєстровано 45898 активних сільськогосподарських підприємств, що на 3,7% менше, ніж на аналогічну дату 2015 року [<http://www.ukrstat.gov.ua/>]. Згідно з інформацією аналітичного департаменту Української аграрної конфедерації (УАК), за рік в Україні припинили роботу 1784 сільгосппідприємства. За даними УАК, за останні чотири роки кількість агропідприємств в Україні скоротилося більш ніж на 5,2% (2525 одиниць). [Джерело: https://delo.ua/business/v-kakih-regionah-zakrylos-bolshe-vsego-agrarnyh-kompanij-327811/?supdated_new=1487068238 © delo.ua] При цьому, земельний банк позичальників, які беруть кредити в банках, становить 27 млн га. 27% оброблюваних площ припадає на великі агрохолдинги, а 60% – на невеликі і середні фермерські господарства, які обробляють від 500 га до 50 тис. га. Таким чином, попит на банківські послуги формують підприємства різні за розмірами, організаційно-правовими формами господарювання та власністю.

У структурі джерел фінансування діяльності великих агропромислових формувань банківське кредитування та обслуговування звичайно не є головним. Та й вибір обслуговуючого банку не є проблемою: деякі іноземні компанії входять до складу об'єднань, капітал яких також представлений в банківських установах.

Крім того, розглядаючи АПК, надзвичайно важливим є визначення учасників всіх відносин, які виникають при створенні доданої вартості від придбання посадкового матеріалу, засобів захисту, добрив, техніки і таке інше, до реалізації кінцевого продукту. Серед 5 знакових подій в АПК Forbes Україна визначив, що «у вересні 2016 року німецький хімічний концерн Bayer оголосив про покупку лідера галузі біотехнологій, компанії Monsanto, за \$ 66 млрд. Ця угода, сума якої є рекордною в світі в 2016 році і найбільшою за всю історію німецького бізнесу, може істотно змінити глобальну агроіндустрію. І Monsanto, і Bayer представлені в Україні - обидві з 1992 року. Капіталізація об'єднаної компанії складе \$ 120 млрд, що робить Bayer-Monsanto найбільшим світовим виробником ГМ-насіння і гербіцидів.

У першому кварталі 2017 року може бути оформлена ще одна глобальна над-угода: покупка найбільшої китайської держкомпанією China National Chemical Corp (ChemChina) швейцарської компанії Syngenta. Syngenta, виробник засобів захисту рослин та насіння, що працює на ринках 90 країн, була оцінена в \$ 43 млрд. Єврокомісія ініціювала розслідування, щоб визначити, чи не звужує ця угода конкуренцію на ринку пестицидів. Рішення планується прийняти до 15 березня 2017 року». [<http://forbes.net.ua/business/1426233-itogi-2016-5-znakovyh-sobytij-v-apk#5>]

Аналогічні події призводять до змін не тільки на ринку виробників продукції, але й приводять до зміни пропозиції, щодо партнерських програм між виробниками, банками та споживачами. Наразі наявність партнерських програм з існуючими виробниками вражає. За інформацією із сайтів великих банків України кожен банк пропонує одну, або декілька програм при придбанні засобів захисту рослин, добрив, техніки тощо (ПАТ КБ «ПриватБанк», ВАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ АБ «УкрГазБанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «ОТП Банк»).

Останнім часом в Україні основний акцент банки роблять на дрібні та середні господарства. Донедавна вони залишалися у так званому кредитному вакуумі. Їм не було куди звертатися за позичками. Річ у тому, що кредитні спілки не володіють фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення попиту аграріїв у додаткових коштах. Водночас малі та середні фермерські господарства залишалися поза увагою банків. <http://chornomorka.com/archive/a-7197.html>

Згідно з офіційними даними, сьогодні в Україні працює близько 40 тисяч фермерських господарств. Цей показник залишається сталим уже впродовж багатьох років, що засвідчує життєздатність та конкурентоспроможність цих господарств.

В Україні також нараховується понад 4 мільйони особистих селянських господарств. Фахівці стверджують, що з ухваленням закону №1599 «Про внесення змін до деяких законів

України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств», на їх основі розвиватимуться сімейні фермерські господарства.

На обслуговування агросектора у банкірів великі плани. Так, якщо в 2016 році аграрії більшу частину ПДВ залишали собі, то з 2017-го вони позбавлені **цих приференцій**. Тож очікується дефіцит оборотних коштів до 30 млрд грн.

У загальному вигляді всі банківські послуги для підприємств АПК можна представити у такому вигляді (табл. 1):

Таблиця 1 – Види банківських послуг для підприємств АПК

Група	Види
1. Розрахунково-касове обслуговування	- відкриття різних видів рахунків; - організація дистанційного обслуговування; - проведення платежів в національній та іноземних валютах; - касові операції та інкасація готівкових грошових коштів; - операції з іноземною валютою; - інші послуги в межах управління готівкою.
2. Відкриття та ведення різних видів вкладних (депозитних) рахунків	- строкові депозити; - короткотермінові вклади; - накопичувальні депозити тощо.
3. Пропозиція карткових продуктів	- корпоративні картки; - зарплатні проекти.
4. Банківське фінансування:	- кредитні програми (фінансування поточної та інвестиційної діяльності); - факторинг; - лізинг; - документарні операції (випуск гарантій, відкриття акредитивів здійснення платежів інкасо, авалювання векселів за розпорядженням клієнта; обслуговування отриманих в інтересах клієнта карантій, акредитивів, інкасо).
5. Операції з цінними паперами та послуги депозитарної установи	- купівля та продаж; - організація випуску облігацій; - андерайтинг; - послуги депозитарної установи для резидентів та нерезидентів України
6. Інші	- страхування

Зрозумілим є, що кожен банк має власні умови відкриття та ведення різних видів рахунків, проте найбільш ефективними є пропозиції, щодо комплексного обслуговування клієнтів. Актуальною і цікавою, на наш погляд, є пропозиція ПАТ «ОТП Банк», який пропонує корпоративним клієнтам – юридичним особам, які вперше відкрили поточний рахунок у одному з відділень банку, тарифний пакет «ОТП Агро», розроблений спеціально для компаній та груп компаній із загальним річним обсягом продажів до 400 млн. грн., бізнес діяльність яких безпосередньо пов'язана з аграрним сектором. Строк дії тарифного пакету становить 12 місяців. [<https://www.otpbank.com.ua/big-corporate/tariff-packages/agro.php>]

Банківське фінансування

Даний вид послуг є одним із основних та більш витребуваним з боку підприємств малого та середнього бізнесу. У даній групі послуг за виділеними в таблиці 2 видами, проведемо аналіз актуальних пропозицій.

1. Кредитні програми (фінансування поточної та інвестиційної діяльності).

За різними оцінками, в Україні частка банківського кредитування займає менше 20% обігових коштів аграрного сектору, в той час як у розвинутих країнах вона досягає 70%. За даними НБУ, залишки кредитів на рахунках банків станом на кінець грудня 2016 року становили майже 822,1 млрд грн (станом на кінець грудня 2015 року – 787,8 млрд грн), з яких 50,8% - кредити, надані в національній валюті, 49,2% - в іноземних валютах. З них лише 55,4 млрд грн (6,7%) - кредитні кошти, надані підприємствам сільського, лісового та рибного господарства (станом на кінець грудня 2015 року – 48,4 млрд грн або 6,1%) (табл. 2).

Таблиця 2 - Кредити нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності і строками погашення (залишки коштів на кінець грудня 2016 року)

Види економічної діяльності	Усього		у тому числі за строками			за видами валют	
	млн грн	%	до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	національ на	інозем ні
Усього надані	822114	100	306002	353748	162364	417432	404683
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	55374	6,7	24486	19781	11107	38148	17226
Усього прострочені	191814	100	81507	84968	25338	35337	152768
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	5273	2,7	3356	1880	36	1506	3767

Джерело: НБУ https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58127

Із загальної суми прострочених кредитних зобов'язань (191,8 млрд грн., з яких 18,4% в національній валюті та 79,6% - в іноземних валютах) тільки 2,7% (5,3 млрд грн) – кредити надані підприємствам галузі. Станом на кінець грудня 2015 року загальна сума прострочених кредитів становила 157,1 млрд грн, з яких 5,9 млрд грн (3,8%) – кредити, надані підприємствам сільського, лісового та рибного господарства (28,6% в національній валюті та 71,47% - в іноземних валютах).

Середньозважені процентні ставки, під які залучалися кредити підприємствами АПК у 2016 році у національній валюті коливалися в межах 14,01-21,19%, в іноземній валюті - 6,33-10,7% річних. При цьому, за даними НБУ за грудень 2016 року розмір ставки кредиту для суб'єктів сільського господарства становив 18,4%, що вище порівняно з середньою ставкою за галузями економіки (14,2%). Нагадаємо, що облікова ставка НБУ протягом 2016 року знизилась з 22,0% до 14,0%.

За прогнозами НБУ в 2017 році очікується зниження відсоткових ставок за депозитами державних банків, що повинно здешевити банківське фондування та позначитись на платі за кредитні ресурси для позичальників.

Також, треба розуміти, що здебільшого банківські кредити короткострокові для поточних операційних потреб діяльності аграрного сектора (підготовка до посівної з закупкою палива, добрив, насіння, посадкового матеріалу, кормової бази тощо), а не довгострокові – на розвиток та придбання основних фондів, що дозволялось спецрежимом ПДВ.

Аналіз даних сайтів банків та оперативної інформації [[Кредитование бизнеса в банках Украины: список банков, тарифы и условия кредитования - http://www.prostobiz.ua/kredity/tarify/0](http://www.prostobiz.ua/kredity/tarify/0)], дав можливість визначити, що в сфері кредитування підприємств АПК банки пропонують наступні *програми*:

- на поповнення обігових коштів – програма спрямована на фінансування оборотного капіталу на будь-якому етапі виробничого циклу для купівлі добрив, засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів, придбання племінного поголів'я худоби тощо (овердрафт, кредитна лінія, строковий кредит);

- на купівлю сільськогосподарської техніки – програма кредитування на придбання техніки іноземного, вітчизняного виробництва;

- на впровадження інвестиційних проектів – програма спрямована на фінансування інвестиційних проектів з будівництва основних фондів, таких як елеватори, склади тощо, а також, закупівлю обладнання для облаштування цих об'єктів.

Різниця в умовах фінансування за кредитними програми обумовлюється в тому числі видом банку та відповідно його кредитною політикою. Доцільно визначити, що банки з державною часткою (ПАТ КБ «ПриватБанк», ВАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ

АБ «УкрГазБанк») проводять, як правило, консервативну політику, яка полягає у ретельному аналізі кредитних ризиків та застосування інструментів їх мінімізації. Прояв такої політики позначається на комплекті документів, які потрібно надати до банку, на виді забезпечення кредитних зобов'язань, на розмірі плати за користування послугами тощо.

Овердрафт – це запас коштів, що надається банком клієнту в межах встановленого ліміту у разі, якщо на його рахунку недостатньо власних коштів для здійснення платежів. Враховуючи потреби клієнтів АПК, які працюють в сфері з яскраво вираженою сезонністю бізнесу, банки розробляють та пропонують цей банківський продукт, як правило, з терміном погашення 30 днів. Наразі АТ «Райффайзен Банк Аваль» розробив банківський продукт — Овердрафт 90 днів, за яким термін погашення овердрафту збільшено з традиційних 30 до 90 днів. Це дозволяє позичальникові здійснювати своєчасні та безперебійні розрахунки з партнерами, забезпечувати фінансування строкових (термінових) комерційних угод, раціонально використовувати кредитні кошти, а також оптимізувати витрати на оплату відсотків (табл. 3).

Таблиця 3 – Умови овердрафту в банках України для агропромислових підприємств, станом на лютий 2017 року

Параметр	АТ «Ощадбанк»	ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»	АТ «Прокредит Банк»	АКБ «ІндустріалБанк»
Строк	до 2 років з обов'язковим щомісячним повним погашенням заборгованості	можливість 90 днів користуватися кредитом без погашення суми кредитної заборгованості; строк дії кредитного договору – 36 місяців	до 2 років з обов'язковим щомісячним повним погашенням заборгованості	від 1 місяця до 1 року з обов'язковим щомісячним повним погашенням заборгованості
Ліміт	до 50% від середньомісячних надходжень на поточні рахунки	максимальний ліміт – 2 млн. грн. - 3 млн. грн.	до 50% від середньомісячних надходжень на поточні рахунки	30-85% (максимальний ліміт до 500 тис грн).
Процентна ставка, % річних	1-7 днів — від 17,5 8-14 днів — від 19,5 15-30 днів — від 21,5 більше 30 днів — від 23,5	без застави – 19-21; із заставою – 19	фіксована	від 23
Комісія, %	1,0-1,5 від суми ліміту овердрафту при укладанні договору	1,0	1,0 від суми ліміту овердрафту при укладанні договору	1,0 від суми (ліміту) кредиту, мінімальна сума - 1500 грн;
Забезпечення	нерухоме та рухоме майно, а також товари в обороті; бланковий	застава, бланковий	застава, бланковий	застава, бланковий

Джерело [Сайти банків різних груп]

Переваги овердрафту:

- ліквідація часових розривів між надходженням коштів на поточний рахунок клієнта та здійсненням витрат на фінансування господарської діяльності;
- оперативне здійснення платежів;
- простота отримання кредитних коштів — оплата платіжних доручень здійснюється без подання додаткових документів (заяв, листів) до банку;
- можливість отримати фінансування, в тому числі без застави;
- можливість збільшення ліміту фінансування за умови збільшення обороту за поточними рахунками, відкритими в банку;
- погашення відсотків за користування овердрафтом відбувається автоматично за рахунок надходжень коштів;

- при погашенні овердрафту в день виникнення заборгованості проценти за користування кредитними коштами не сплачуються.

Кредитна лінія - форма кредитування, у якій в межах встановленого ліміту здійснюється видача і погашення кредиту декількома частинами (траншами), в найбільш зручному режимі для ведення бізнесу позичальника. Може бути відновлювана та не відновлювана. При останній у разі часткового або повного погашення кредиту, позичальник може повторно отримати кредит в межах встановленого ліміту і терміну дії кредитного договору.

Цільове призначення і терміни кредитування:

- короткострокові кредитні лінії (до 1 року) – відкриваються для фінансування короткострокових потреб, які виникають у позичальника;
- довгострокові кредитні лінії (понад 1 рік) – відкриваються для формування основних фондів, оплати устаткування, фінансування капітальних вкладень, реконструкції і модернізації виробництва, капітального будівництва тощо.

Таблиця 4 – Умови кредитування за кредитними лініями в банках України для агропромислових підприємств, станом на лютий 2017 року

Параметр	КБ «ПриватБанк» АТ «Ощадбанк» ПАТ АБ «УкрГазБанк»	ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» ПАТ «ОТП Банк» ПАТ «Креді Агріколь Банк»	ПАТ «ПУМБ»	ПАТ «Банк Кредит Дніпро»
Строк	до 3 років обов'язкове щорічне повне погашення всього кредиту або кожного окремого траншу не рідше ніж раз на 12 місяців	до 18 місяців, до 12 місяців в межах семирічного рамкового договору	до 36 місяців (з щорічним погашенням і поновленням ліміту)	до 18 місяців
Ліміт	до 60,0% витрат на проведення кампанії з посіву, догляду та збирання врожаю	максимальний - 500 тис. євро		до 70,0% від загальних витрат на сезон
Процентна ставка, % річних	28,0-34,0 (КБ «ПриватБанк») 21,25-24,0 річних у гривні; від 12,0 річних у доларах США; від 12,0 річних у євро	19,0-21,0	від 23,5	від 21 у гривні, сплата в період отримання виручки від реалізації урожаю
Комісія, %	від 0,2 щомісячно	одноразово 0,99-1,0 від суми встановленого ліміту	0,68 - за встановлення ліміту на перший рік фінансування; 0,50 - за встановлення ліміту на кожний наступний рік фінансування	
Забезпечення	нерухоме та рухоме майно, майнові права, порука	сільськогосподарська техніка та обладнання, легковий та вантажний автотранспорт; нерухомість; власні активи позичальника; в якості додаткової застави - велика рогата худоба, зерно, врожай майбутнього періоду	майнові права на депозит фізичної або юридичної особи, нерухомість, автотранспорт, обладнання, сільськогосподарс ька техніка, біржові товари	<i>майбутній врожай та техніка</i>

Актуальною також є пропозиція від АКБ «ІндустріалБанк»: «Кредитна лінія на поповнення обігових коштів «Агро - Перспектива»». Цільове використання – фінансування посівної та збиральної компанії, створення товарних запасів, фінансування операційних витрат та інші витрати пов'язані з поточною діяльністю на мінімальну суму 100000 грн; процентна ставка – від 20 % річних; разова комісійна винагорода за оформлення кредитного договору 0,3% від суми кредиту; строк кредитування – до 18 місяців; забезпечення – нерухоме майно, обладнання, техніка, с/г продукція, порука засновників. В якості додаткового забезпечення можуть приймаються товари в обороті, інші види майна.

Переваги кредитних ліній:

- можливість для клієнта самостійно управляти своїми фінансовими потоками;
- можливість багато разів вибирати і погашати позикові засоби впродовж терміну дії кредитного договору, в межах встановленого ліміту кредитування;
- кредитна лінія надається у будь-який час;
- при активному користуванні кредитною лінією (погашення за наявності вільних засобів) загальна вартість може бути дешевше за кредит;
- гнучкий комплексний підхід до застави, можливість прийняття як забезпечення активів, що набувають в рамках кредитної лінії;
- можливість встановлення індивідуального графіка погашення кожного виданого траншу, з урахуванням специфіки бізнесу і особливостей проекту, що кредитується.

Досліджуючи кредитні програми банків, направлені на поповнення обігових коштів сільськогосподарських підприємств, можна зазначити, що в цілому умови для користування ними можуть виконати далеко не всі підприємства. Це стосується, як плати за користування ресурсами, так і виконання вимог щодо забезпечення. Якщо в частині плати за кредит, то банки не можуть запропонувати плату нижчу, ніж плата за залучені ресурси, то в частині забезпечення виникають додаткові питання. Одні з них, пов'язані із видом забезпечення (найкращою заставою для більшості банків є ліквідне майно), інші – із необхідністю його оцінити та застрахувати. Звичайно, встановлюючи вимоги до забезпечення, банки прагнуть мінімізувати ризиковість операції та зменшити витрати на формування резервів. Саме в цій частині і виникають неузгодженості між наявними можливостями використовувати певні активи сільськогосподарськими підприємствами в якості забезпечення та не визнання кредитів з боку НБУ, як таких, під які не потрібно проводити резервування.

Наразі, крім загальноприйнятих видів майна та майнових прав, в якості кредитної застави при кредитуванні сільськогосподарських підприємств можуть використовуватися **подвійні складські свідоцтва та майбутній урожай**.

Таблиця 4 – Умови кредитування під заставу зерна в банках України, станом на лютий 2017 року

Параметр	ПАТ АБ «УкрГазБанк»	ПАТ «Креді Агріколь Банк»	ПАТ КБ «Правекс-Банк»
Цільове спрямування / вид	Поповнення обігових коштів Невідновлювальна відклична кредитна лінія Відновлювальна відклична кредитна лінія	Фінансування поповнення обігового капіталу під заставу зерна за подвійними складськими свідоцтвами / невідновлювана або відновлювальна кредитна лінії	Для підтримки потреб в обігових коштах виробника після збирання врожаю, але до його продажу Невідновлювальна кредитна лінія із пільговим періодом по сплаті основної суми боргу та графіком погашення
Валюта	гривня	гривня, долар США, євро	Гривня, долар США та євро для експортерів
Строк	до 11 місяців, при цьому враховуються наступні	на 5 днів менше, ніж строк зберігання зерна за	До 6 місяців, але не пізніше 31 травня

	вимоги до строку кредитування: - максимальний строк кредитування не повинен перевищувати 31 травня року, наступного за роком збору врожаю зерна, яке надається в заставу по подвійним складським свідоцтвам (далі – ПСС); - у разі надання в забезпечення зерна за одним ПСС строк кредитування повинен бути коротшим за строк зберігання зерна на складі по ПСС не менше ніж на 5 робочих днів; - у разі надання в забезпечення Банку зерна за декількома ПСС строк кредитування повинен бути на 5 робочих днів коротшим за строк зберігання зерна на складі по ПСС (що закінчується раніше ніж за іншими наданими ПСС).	подвійним складським свідоцтвом, але не пізніше 31 травня року, наступного за роком збору врожаю зерна, яке надається в заставу	
Розмір кредиту	до 70% ринкової (справедливої) вартості зерна (без ПДВ), наданого в забезпечення	максимальний розмір ліміту: до 80% від вартості зерна, наданого в забезпечення	від 5 млн. грн.
Плата		графік погашення: в кінці терміну кредитування; сплата процентів щомісяця комісія: одноразово 1% від суми встановленого ліміту вимоги до позичальників: клієнт, що спеціалізується в галузі сільського господарства, зі строком роботи бізнесу не менше 24 місяців	пільговий період: До 3 місяців погашення: Щомісячно рівними/нерівними частинами відсоткова ставка: Фіксована
Забезпечення	пшениця; соняшник (насіння); рапс; ячмінь; жито; кукурудза; соя. Обов'язковим є отримання поручительства засновників/учасників, що володіють не менше ніж 50 процентами в статутному капіталі Позичальника та/або кінцевих бенефіціарів	застава зерна, що зберігається за подвійним складським свідоцтвом (пшениця, насіння соняшнику, ріпак, ячмінь, жито, кукурудза, соя). банк може вимагати надання поруки засновником / директором або пов'язаною компанією	подвійні складські свідоцтва на сільськогосподарські товари, які зберігаються на сертифікованих зерносховищах. Мінімальне покриття – 125% від суми кредиту. Якщо товар у власних сховищах – порука основних акціонерів або тверде забезпечення як мінімум на 75% кредиту, на елеваторах непов'язаних осіб – подвійні складські свідоцтва

Крім зазначеного, ПАТ «Креді Агріколь Банк» та найбільший вітчизняний виробник та експортер сільськогосподарської продукції ТОВ СП «НІБУЛОН» мають спільну партнерську програму з кредитування клієнтів-агровиробників під заставу **зерна**, що зберігається на сертифікованому зерновому складі. Даний продукт дозволяє його користувачам, з одного боку, максимально оперативно отримати кошти на поповнення

обігового капіталу, з іншого – забезпечити якісне зберігання своєї продукції на сучасних елеваторах. **Зерно (олійне насіння)**, що приймається в якості забезпечення (пшениця 2, 3, 6 класу, соняшник (насіння), рапс, ячмінь, кукурудза, соя) зберігаються на сертифікованому зерновому складі ТОВ СП «НІБУЛОН», що підтверджуються подвійними складськими свідоцтвами, оформленими відповідно до вимог чинного законодавства;

Кредитування під **заставу майбутнього врожаю** забезпечує особливо малим і середнім господарствам необхідне фінансування на потреби бізнесу. При такому кредитуванні обов'язково враховуються всі можливі ризики, як втрата врожаю через несприятливі погодні умови або внаслідок протиправних дій. Відповідно, ці ризики можуть бути як ризиками самого підприємства, так і ризиками банку, який прийняв майбутній врожай в заставу забезпечення кредитних зобов'язань. Саме тому обов'язково врожай має бути застрахованим. Лише в такому випадку буде стовідсоткова гарантія відшкодування завданих збитків для сільгосппідприємств, а для банку - наявність механізму реалізації заставного права.

04 лютого 2016 року ПАТ «Астра Банк» вийшов на ринок під новим брендом ПАТ «Агропросперіс Банк», який надає професійне фінансування оборотного капіталу малим і середнім виробникам зерна. ПАТ «Агропросперіс Банк», враховуючи специфіку агробізнесу і маючи розвинуті аграрні експертизи, пропонує їм фінансування під заставу виключно майбутнього врожаю.

Таблиця 5 – Кредитні продукти ПАТ «Агропросперіс Банк» під заставу майбутнього врожаю, станом на лютий 2017 року

Фінансування агровиробництва	Фінансування під форвард	Фінансування під аграрні розписки
термін кредитування: до 6-9 місяців, в обґрунтованих випадках – до 12-18 місяців валюта: гривня або долар США застава: майбутній врожай кукурудзи, пшениці, сої, ріпаку, соняшнику майнові права на виручку за форвардним контрактом, зерно, частково с/г техніка покриття заставою: 150-200% суми кредиту оформлення: агрономічна експертиза агровиробництва підтвердження якості ТМЦ, які купуються форвардний контракт на продаж готової продукції без оцінки, нотаріального посвідчення та страхування	мета: покриття виробничих витрат за наявності продукції на складі або за наявності укладеного форвардного контракту на якісні посіви термін кредитування: 3-6 місяців, в обґрунтованих випадках – до 12 місяців валюта: гривня або долар США застава: майнові права на виручку за форвардним контрактом, готова продукція шести експортних культур (кукурудза, пшениця, соя, ріпак, соняшник, ячмінь) або майбутній врожай кукурудзи, пшениці, сої, ріпаку, соняшнику оформлення: зберігання на погоджених елеваторах форвардний договір на продаж резиденту договір на експортну реалізацію	мета: покриття витрат на виробництво с/г продукції до збору врожаю термін кредитування: до 6-9 місяців, в обґрунтованих випадках – до 12-18 місяців валюта: гривня або долар США застава: майбутній врожай кукурудзи, пшениці, сої, ріпаку, соняшнику додаткова застава: майнові права на виручку за форвардним контрактом зерно, частково с/г техніка покриття заставою: 140-170% суми кредиту оформлення: агрономічна експертиза агровиробництва підтвердження якості ТМЦ, які купуються форвардний контракт на продаж готової продукції без оцінки і страхування

Джерело [Сайт ПАТ «Агропросперіс Банк» <http://www.ap-bank.com/>]

Фінансування під заставу майбутнього врожаю є можливим завдяки наявності форвардного контракту та введенню в дію інноваційного інструменту – аграрних розписок, який забезпечує рівні взаємовигідні умови для обох сторін угоди.

ПАТ «Агропросперіс Банк» став першим в Україні банком, який надає фінансування виробникам зерна під аграрні розписки. У 2016 року ним підписано 26 аграрних розписок із 62, виданих протягом року.

Впровадження аграрних розписок розпочалося у 2014 році в межах Полтавської області. У 2015 році були включені Вінницька, Черкаська та Харківська області. З жовтня 2016 року їх механізм почали впроваджувати ще в 4 областях – Хмельницькій, Тернопільській, Миколаївській та Сумській. У 2015 році в Полтавській області, де проходив пілотний проект, було видано 10 аграрних розписок на суму 40 млн грн. Ще 50 агророзписок на 120 млн грн були видані в 2016-му.

Це новий інструмент, насамперед, призначений для поліпшення доступу малим та середнім сільськогосподарським підприємствам і фермерським господарствам до фінансування. Ця робота здійснюється за активного сприяння Проекту Міжнародної фінансової корпорації (IFC, Група Світового банку) «Аграрні розписки в Україні», який фінансується Швейцарською Конфедерацією.

Одним із факторів, який гальмує розвиток агророзписок в Україні є вимога НБУ, яка передбачає, що видача аграрної розписки вимагає від банку 100-відсоткового резервування, що робить цей інструмент витратним для кредитора. 30 червня 2016 року НБУ була прийнята Постанова №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», яка набула чинності з 3 січня 2017 року. За новим положенням про оцінку кредитного ризику заставу майбутнього врожаю більше не буде враховуватися при визначенні розміру кредитного ризику. Тобто кредит під заставу майбутнього врожаю за впливом на капітал банку дорівнює кредиту без забезпечення. Це звужує можливості банків у кредитуванні аграріїв.

Крім класичного кредитування та кредитування під майбутній урожай, банки пропонують інші види фінансування: **авалювання векселів, факторинг, акредитиви та гарантії**. Адже кредитування для багатьох позичальників є недоступним через високу вартість, а визначені види продуктів дають можливість отримати відстрочку платежу за придбані ресурси.

Активно на ринку банківських послуг працюють з даними інструментами майже всі ті банки, які активно проводять фінансування підприємств АПК. Серед них доцільно виділити ПАТ «Креді Агріколь Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «ОТП Банк», АТ «Ощадбанк», ПАТ «Банк Кредит Дніпро», ПАТ «ПУМБ», АТ «Піреус Банк МКБ».

Авалювання векселів - це оформлення банком авалю на векселі, згідно з яким банк бере на себе зобов'язання сплатити вексель повністю, або частково, за одну із зобов'язаних за векселем осіб у випадку несплати векселя платником у передбачений термін або якщо немає можливості отримати платіж за векселем у передбачений термін.

Як правило, банк здійснює авалювання за клієнта, який є або векседавцем простого векселя, або трасатом (акцептантом) за переказним векселем, товарних векселів (у формі простих або переказних векселів), які видані для розрахунків за поставлені товари, пов'язані з виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції (а саме: засоби захисту рослин, мінеральні добрива, насіння та інші товари).

Авалювання векселів здійснюється в рамках ліміту авалювання векселів, який встановлюється на певних умовах (табл. 6).

Таблиця 6 - Умови фінансування (авалювання векселів)

Об'єкт кредитування	Фінансування придбання засобів захисту рослин, добрив, посівного матеріалу
Максимальний розмір ліміту	Максимальний розмір ліміту авалювання не повинен перевищувати 15% від планової річної собівартості продукції; 500000 – 10000000 грн.
Строк кредиту	До 12 місяців в межах семирічного рамкового договору
Валюта	Гривня
Комісія	1) 1,1% від суми векселю за кожні 90 днів, якщо забезпеченням виступає майно

	2) 0,25% від суми векселю за кожні 90 днів, якщо забезпеченням виступають грошові кошти розміщені на депозитному рахунку 3) комісія за встановлення кредитної лінії складає 0,5% від суми ліміту за кожен рік користування лімітом
Вимоги до позичальників	1) клієнт, що спеціалізується в галузі сільського господарства, зі строком роботи не менше 24 місяців; 2) види діяльності: вирощування зернових та олійних культур; вирощування інших сільгоспкультур (при наявності контрактів на збут з відомою західною компанією); 3) з мінімальним обсягом ріллі – від 400 га; 4) стійкий фінансовий стан та кредитоспроможність; 5) відкриття поточного рахунку в банку та переведення оборотів пропорційно кредитній заборгованості.
Вимоги до застави	У забезпечення приймається наступне майно: 1) нерухомість; 2) сільськогосподарське обладнання та техніка; 3) товари в обороті / товари на складі; 4) майнові права на вклад чи грошові кошти на рахунку покриття; Кожним банком можуть бути встановлені ліміти без надання забезпечення
Страхування предмету застави	В будь-якій з акредитованих банком страхових компаній на вибір клієнта (вартість страхування 0,3%)

Джерело [Сайти зазначених вище банків]

Заслужують на увагу спеціальні пропозиції банків, учасниками яких є підприємства партнери. Так, партнерами банків виступають потужні компанії, такі як серед виробників та постачальників засобів захисту рослин: ТОВ «Байер», ТОВ «Сингента», ТОВ «БАСФ».

АТ «Райффайзен Банк Аваль» пропонує програму фінансування, що дозволяє придбавати засоби захисту рослин, насіння, добрива та інше із відстрочкою платежу на спеціальних вигідних умовах із використанням комерційних векселів. Партнерська програма з ТОВ «Байер» передбачає, що для розрахунку за продукцію ТМ «Bayer CropScience» вартість авалювання є нижчою ніж вартість за стандартними умовами; АТ «Ощадбанк» пропонує для товарного векселя, виданого на користь ТОВ «Байер» або одного з його дистриб'юторів, строк платежу - до 1,5 років з дати складання векселя.

Факторинг - комплекс обслуговування, який складається з наступних елементів:

фінансування - оплата документів, що підтверджують відвантаження товарів покупцеві на умовах відстрочки платежу.

сервіс - управління дебіторською заборгованістю, що включає наступні послуги:

- юридичне супроводження оформлення документів на постачання товарів/ надання послуг;
- облік документації, що супроводжує діяльність за контрактом між постачальником і дебітором;
- контроль своєчасності оплати дебіторської заборгованості;
- робота з дебітором постачальника з питань несплати (без порушення стосунків між ними та з урахуванням інтересів постачальника);
- надання звітності постачальнику і дебітору (із урахуванням отриманих побажань);
- аналіз платіжної дисципліни дебіторів. Надання постачальнику відповідної інформації та рекомендацій від банку;
- зберігання бази даних щодо дебіторської заборгованості за всю історію партнерства між банком і постачальником.

Типова схема факторингу:

1. Постачальник здійснює поставку товарів.
2. Передача до банку документів, що підтверджують поставку чи надання послуг.
3. Фактор (банк) надає фінансування в розмірі як правило в розмірі не більше 70-90% від відступленої дебіторської заборгованості.

4. Покупець при настанні терміну платежу здійснює платіж на користь банку (Фактора).

5. Банк (Фактор) перераховує постачальнику різницю між сумою виконаної вимоги Покупцем і наданим фінансуванням.

Для здійснення факторингового фінансування клієнт повинен відповідати встановленим банком вимогам.

Нарощення обсягів виробництва та розширення бізнесу нерозривно пов'язано з оновленням технічної бази. Окремим питанням, щодо співпраці банків з підприємствами АПК є інвестиційне кредитування та фінансування оновлення сільськогосподарської техніки. Останнє серед банківських послуг представлено кредитами та фінансовим лізингом.

Що відбувається з банківським кредитуванням та лізингом сільгосптехніки?

В останні роки українські аграрії продовжують зменшувати інвестиції в техніку. Так, в 2013 році в Україну імпортували сільськогосподарських машин на понад 1 мільярд доларів, в 2014-му - 560 мільйонів, у 2015-2016 році продажі продовжили падати. Звичайно, задекларовані урядом напрямки перетворення України в повноцінного виробника товарів з високою доданою вартістю, а не переважно сировини, стосуються також і необхідності розвивати машинобудування в межах країни. Проте на сьогодні ситуація складається таким чином, що сільськогосподарська техніка переважно імпортується.

Незважаючи на коливання фінансового ринку, великі банки та лізингові оператори розглядають аграрний ринок України як перспективний і пропонують значну кількість програм. Щоправда, високі ризики та обмежені фінансові ресурси змусили компанії більш жорстко підходити до відбирання клієнтів та оцінки їх кредитоспроможності. (табл. 7).

Таблиця 7 - Умови кредитування (придбання нових та вживаних обладнання та техніки)

Параметр	Характеристика
Максимальний розмір ліміту	до 75% від ринкової вартості сільськогосподарської техніки або обладнання, придбання якого фінансується, та до 90% за умови надання додаткового забезпечення
Строк кредиту	До 60 місяців
Валюта	Гривня, долар США, євро
Форма видачі	Кредит надається у вигляді строкового кредиту або траншами в рамках невідновлюваної кредитної лінії. Грошові кошти надаються в безготівковій формі шляхом перерахування кредитних коштів з позичкового рахунку на поточний рахунок постачальника обладнання або техніки, що придбається.
Графік погашення	Адаптований до надходжень коштів від реалізації врожаю
Комісія	Одноразово 1% від суми встановленого ліміту
Вимоги до позичальників	1) клієнт, що спеціалізується в галузі сільського господарства, зі строком роботи бізнесу не менше 24 місяців; 2) види діяльності: вирощування зернових та олійних культур; виробництво молока; виробництво м'яса; вирощування інших с/г культур (при наявності контрактів на збут з відомою західною компанією); 3) стійкий фінансовий стан та кредитоспроможність; 4) відкриття поточного рахунку в банку та переведення оборотів пропорційно кредитній заборгованості.
Вимоги до застави	В забезпечення приймається наступне майно: 1) сільськогосподарська техніка та обладнання, що придбається за рахунок кредитних коштів; 2) в якості додаткового забезпечення - рухоме та нерухоме майно, що належить позичальнику або поручителю.
Страховання предмету застави	В будь-якій з акредитованих банком страхових компаній на вибір клієнта

Серед пропозиції кредитних програм заслуговує на увагу ПАТ «Агропросперіс Банк», який пропонує інноваційну програму фінансування сільськогосподарської техніки під заставу майбутнього врожаю. Мета кредитування: покриття витрат на купівлю нової або б/в сільськогосподарської техніки; термін кредитування: максимальний термін - до 01 грудня 2017 року; валюта: гривня або долар США; сума кредитування: до 200 тис. дол.США або еквівалент у гривні; термін погашення: 50% - осінь 2016 року; 50% - осінь 2017 року; оформлення: додатково укладається форвардний контракт для нівелювання цінових ризиків, за яким проводиться авансування.

ПАТ АБ «УкрГазБанк» в рамках договору про співпрацю з Урядом Республіки Білорусь, пропонує три програми кредитування придбання нового обладнання, сільськогосподарської техніки та транспортних засобів, що вироблені в Республіці Білорусь та реалізуються на території України: «Нове обладнання від Республіки Білорусь», «Сільськогосподарська техніка від Республіки Білорусь», «Транспортні засоби від Республіки Білорусь». Строк кредитування – до 60 місяців; процентна ставка з урахування компенсації від Уряду Республіки Білорусь (рівень компенсації складає 2/3 розміру облікової ставки НБУ на дату укладення кредитного договору, але не більше 8 % річних) диференційована в залежності від терміну: до 12 місяців – 11,8 % річних; від 12 до 24 місяців – 12,8 % річних; від 24 до 36 місяців – 13,0 % річних; від 36 до 60 місяців – 13,1 % річних.

Лізинг - переважно по кишені середнім та великим господарствам. Проте такі банки, як ПАТ «ОТП Банк», ПАТ «Креді Аґріколь Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ КБ «ПриватБанк» мають програми співпраці з фермерами.

За умови використання лізингу мінімальний аванс становить в межах 30%, обов'язкове страхування в розмірі до 1,0% від вартості техніки, плата за користування у гривні 26-28%. Такі умови дозволяють користуватися даним видом фінансування не всім підприємствам, які мають потребу у техніці.

В умовах росту відсоткових ставок фінансові установи роблять ставку на партнерські програми з виробниками та дистриб'юторами сільгосптехніки. Купівля імпортової сільськогосподарської нової та б/у техніки за схемою фінансового лізингу від ПриватБанку дає можливість придбати техніку світових виробників CASE та CLAAS без надання документів і виїзду на агропідприємство. Строк лізингу – до 5 років.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» пропонує подібні програми зі світовими виробниками John Deere, CLAAS, AGCO (бренди Challenger, Fendt, Massey Ferguson), CNH (Case IH, New Holland), BELARUS. Партнерська програма розрахована на термін від 1 до 5 років з першим внеском від 30% та пільговою ставкою від 15% до 22% залежно від терміну і розміру першого внеску.

Подібні програми є в портфелях і лізингових компаній. ПАТ «ОТП Банк» співпрацює з виробниками сільгосптехніки такими як John Deere, CNH, AGCO, CLAAS, Berthoud, Manitou, Kuhn, Lemken та іншими. Як і у випадку з кредитуванням, партнерські лізингові програми компанії передбачають зниження відсоткової ставки; перший внесок — 40%, термін лізингу — до 3-х років.

Окрім гривні, можна оформити кредит чи лізинг в іноземній валюті. Щоправда, кількість таких угод на ринку є незначною. В доларах США ставки коливаються від 3,5% до 13%. Клієнти — це в основному компанії з іноземним капіталом або компанії, які мають прямі зовнішньоекономічні контракти.

На ринку також можна знайти кредитні програми з нульовими першим внеском та комісією, без вимоги страхувати об'єкт кредитування чи лізингу. Заставою, як правило, є техніка. Пропонуються різні графіки погашення: щомісячно, щоквартально чи за індивідуальним графіком. Наприклад, можна перенести виплати з літніх місяців, коли триває збирання врожаю і ціни на зерно традиційно низькі, на жовтень-грудень.

<http://agravery.com/uk/posts/show/traktor-v-kredit-de-vzati-grosi-na-kupivlu-tehniki>.

Провівши аналіз пропозицій банків України по обслуговуванню підприємств АПК, констатуємо, що наявність програм породжується попитом на них. Підприємства потребують послуг, як платіжно-рахункового характеру, так і кредитного. Останнє і є основою для виконання основного призначення банків. Всі продукти фінансування враховують специфіку сільського господарства, банки застосовують індивідуальний підхід до кожного клієнта, задовольняючи потреби кожного. Відсутність активності на даному ринку в останні роки пов'язана в більшому ступені загальною економічною ситуацією в країні та регулюванням з боку НБУ.

Розподіл банків на групи на 2017 рік

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43805377&cat_id=55838

№		активи		
I. Банки з державною часткою				
1	ПАТ “КБ ПРИВАТБАНК” https://privatbank.ua/	1	++	???
2	АТ “Укрексімбанк” http://www.eximb.com/	3		
3	АТ “ОЩАДБАНК” http://www.oschadbank.ua/ua/	2	+	
4	АБ “УКРГАЗБАНК” http://www.ukrgasbank.com/	5	++	
5	АТ (публ.) “Український банк реконструкції та розвитку” http://www.ubrr.com.ua/	92		
6	ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР” (з обслуговування договорів на фінансових ринках) http://www.ausd.com.ua/	87		
II. Банки іноземних банківських груп				
1	ПАТ “Промінвестбанк” http://www.pib.com.ua/	11		
2	ПАТ “УКРСОЦБАНК” (UniCredit Bank) https://www.ukrsotsbank.com/	9		+
3	АТ “Райффайзен Банк Аваль” http://www.aval.ua/	4	+++	
4	ПАТ “ВТБ БАНК” http://www.vtb.com.ua	15		
5	ПАТ “КРЕДОБАНК” http://www.kredobank.com.ua/	19		+/-
6	ПАТ “ВіЕс Банк” (Фольксбанк) http://www.vsbank.com.ua/	29		
7	ПАТ “МАРФІН БАНК” http://marfinbank.ua/	30		+/-
8	АТ “УкрСиббанк” http://www.ukrsibbank.com/	7		+
9	ПАТ “Ідея Банк” http://www.ideabank.ua/	31		
10	ПАТ КБ “ПРАВЕКС-БАНК” http://www.pravex.ua/	28	++	
11	ПАТ “КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК” (Credit Agricole) https://www.credit-agricole.ua/	12	+++	
12	АТ “ПІРЕУС БАНК МКБ” http://www.piraeusbank.ua/	32		-
13	ПАТ “АЛЬФА-БАНК” http://www.alfabank.ua/	10		-
14	ПАТ “ІНГ Банк Україна” http://www.ingcb.com/network-offices/eastern-europe/ukraine	17		-
15	АТ “ОТП БАНК” http://www.otpbank.com.ua/	13	+++	
16	ПАТ “СІТІБАНК” http://www.citigroup.com/citi/global/ukr.htm	16		-
17	АТ “ПРОКРЕДИТ БАНК” http://www.procreditbank.com.ua/	18	++	
18	ПАТ “СБЕРБАНК” http://www.sberbank.ua/	6		
19	АТ “БМ БАНК” http://www.bmbank.com.ua	44		
20	ПАТ “БАНК ФОРВАРД” http://www.forward-bank.com/	40		
21	ПАТ “КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК” http://www.crediteurope.com.ua/	37		
22	ПАТ “Дойче Банк ДБУ” http://www.db.com/ukraine/	36		
23	ПАТ “СБЕ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК” (Акцепт Банк)	39		
24	ПАТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК” (Вест Файненс энд Кредит) http://www.creditwest.kiev.ua/	53		
25	ПАТ “БТА Банк” http://btabank.ua/	38		
III. Банки з приватним капіталом				
1	ПАТ “ПУМБ” http://www.pumb.ua/	8	++	
2	Акціонерний банк “Південний” http://bank.com.ua/	14		
3	ПАТ “МЕГАБАНК”, Харків http://www.megabank.net/	20		
4	ПАТ “БАНК КРЕДИТ ДНІПРО” http://www.creditdnepr.com.ua/	21	++	
5	ПАТ “ДІАМАНТБАНК” http://www.diamantbank.ua/	24		
6	ПАТ “БАНК ВОСТОК” http://www.bankvostok.com.ua	23		
7	АТ “ТАСКОМБАНК” http://www.tascombank.com.ua/	22		

8	ПАТ “МІБ” (Міжнародний інвестиційний банк) http://www.iibank.com.ua/	25		
9	ПАТ “УНІВЕРСАЛ БАНК” http://www.universalbank.com.ua/	26		
10	ПАТ “БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ” http://www.bisbank.com.ua/	27		
11	ПАТ “А - БАНК” (Акцент-Банк) http://www.a-bank.com.ua/	33		
12	АБ “КЛІРИНГОВИЙ ДІМ” http://www.clhs.kiev.ua	34		
13	ПАТ АКБ “АРКАДА” http://www.arkada.ua/	41		
14	ПАТ “Полтава-банк” http://www.poltavabank.com/	42		
15	АТ “Місто Банк” http://www.mistobank.com.ua/	43		
16	ПАТ “КБ “ГЛОБУС” http://www.globusbank.com.ua/	45		
17	ПАТ “БАНК АВАНГАРД” http://avangardbank.com.ua/	48		
18	ПАТ “БАНК “ГРАНТ” http://www.grant.kharkov.ua/	51		
19	АКБ “НОВИЙ” http://www.banknew.dp.ua	49		
20	ПАТ “КОМІНВЕСТБАНК” http://www.coopinvest.com.ua/	55		
21	ПАТ “МОТОР-БАНК” http://www.motor-bank.com.ua/	52		
22	ПАТ “БАНК СІЧ” http://www.sichbank.com.ua/	54		
23	ПАТ “АСВІО БАНК” (Приватинвест) http://asviobank.com.ua/	56		
24	ПАТ “БАНК 3/4” http://www.bank34.ua/	59		
25	ПАТ “ЄВРОПРОМБАНК” http://europrombank.kiev.ua/ua/	61		
26	ПАТ “КРИСТАЛБАНК” http://cristalbank.com.ua/	57		
27	ПАТ “АБ “РАДАБАНК” http://www.radabank.com.ua/	58		
28	ПАТ “ЮНЕКС БАНК” м. Київ http://www.unexbank.ua/	62		
29	АТ “БАНК БОГУСЛАВ” http://www.bankboguslav.com.ua/	60		
30	ПАТ “ФІНБАНК” http://www.finbank.odessa.ua/	63		
31	АТ “МетаБанк” http://www.mbank.com.ua/	65		
32	ПАТ “БАНК “УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ” http://www.ukrcapital.com.ua	67		
33	АТ “УКРБУДІНВЕСТБАНК” http://ubib.com.ua/	69		
34	ПАТ “ОКСІ БАНК” http://www.okcibank.com.ua/	66		
35	ПАТ “АЙБОКС БАНК” (Агрокомбанк) http://www.iboxbank.online/	64		+
36	ПАТ “ДІВІ БАНК” http://www.dvbank.ua/	70		
37	Полікомбанк http://www.policombank.com/	68		
38	ПуАТ “КБ “АКОРДБАНК” http://www.accordbank.com.ua	71		
39	ПАТ “ПФБ” (Промислово-фінансовий банк) http://www.pfb.com.ua/	73		
40	ПАТ “АКБ “КОНКОРД” http://www.concord.ua/	74		
41	ПАТ “АКБ “Траст-капітал” http://www.tc-bank.com/ua.html	76		
42	ПАТ “ВЕРНУМ БАНК” http://www.vernumbank.com/	75		
43	ПАТ “РВС БАНК” http://rwsbank.com.ua/	78		
44	ПАТ “БАНК АЛЬЯНС” http://alliancebank.org.ua/	80		
45	АТ “НК БАНК” http://www.nkbank.com.ua/ з 20.01.2017 - введена тимчасова адміністрація			
46	ПАТ “БАНК ФАМІЛЬНИЙ” http://www.fbank.com.ua/	82		
47	ПАТ “АПЕКС-БАНК” http://www.apeksbank.com.ua/	85		
48	ПАТ “ВЕКТОР БАНК” http://www.vectorbank.com.ua/	86		
49	ПАТ “КБ “ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ” http://www.zemcap.dp.ua/	83		
50	АТ “АЛЬТБАНК” (Неос Банк) http://altbank.ua/	72		
51	ПАТ “КБ “ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР” http://www.bank-fp.com.ua/	88		
52	ПАТ “БАНК “ПОРТАЛ” http://bank-portal.com.ua/	89		

53	ПАТ "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК" http://www.credit-optima.com.ua/	90		
54	ПАТ "АЛЬПАРИ БАНК" http://alpari-bank.com.ua/	91		
55	ПАТ "КБ "ГЕФЕСТ" http://www.bankgefest.com.ua/	93		
56	ПАТ КБ "Центр" http://bankcenter.com.ua/	84		
57	ПАТ "АП БАНК" «Агропросперис Банк» (Астра Банк) http://www.ap-bank.com/	79	+++	
58	АТ «КІБ» (Комерційний індустріальний банк) http://cib.com.ua/uk/	81		
59	"ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК" http://www.pinbank.ua/	50		
60	ПАТ АКБ "Львів" http://www.banklviv.com/	46		
61	АБ "ЕКСПРЕС-БАНК" http://www.expres-bank.ua/	47		
62	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК" http://industrialbank.ua	35	+	
63	АТ "РЕГІОН-БАНК" http://www.region-bank.com.ua/	77		